

го протягом чотирьох років проходить навчання, перш ніж приступити до стажування. Залежно від федеральної землі це триває від півтора до двох років. Стажування (Referendariat) – це період професійної підготовки, під час якого викладач проводить власні уроки на пробній основі в присутності наставника (вчителя). Наприкінці стажування складається другий державний іспит. Для цього претендент має провести по одному уроку з кожного предмета і скласти письмовий та усний іспити.

Існують також програми, які закінчуються першим державним іспитом. Навчання на них триває чотири-п'ять років, як і на бакалавраті та магістратурі. Потім необхідно закінчити підготовчу службу, яка веде до другого державного іспиту. Для того, щоб розпочати навчання, потрібен або загальний атестат про повну загальну середню освіту, або спеціальний атестат про повну загальну середню освіту. Також маючи підвищену кваліфікацію для вступу до технікуму (Fachhochschulreife), можна вивчати певні предмети в деяких землях, щоб стати викладачем ПНЗ. Можна також стати викладачем ПНЗ, не маючи педагогічної освіти. У Німеччині це стало можливим, оскільки існує нестача викладачів. Кожна федеральна земля встановила власні критерії для вступу на посаду викладача ПНЗ. В основному, розрізняють так званий «сторонній вступ» (Seiteneinstieg) і «бічний вступ» (Quereinstieg) на посаду викладача ПНЗ. Сторонній абітурієнт, це той, хто не навчався викладанню і не проходив стажування. Бічний абітурієнт, той хто змінює кар'єру, він, можливо, не вчився на викладача ПНЗ, але, тим не менш, пройшов стажування [4].

Існує практика отримання професії викладача ПНЗ без навчання. Для цього потрібен ступінь магістра і подальша однорічна заочна академічна підготовка в предметній області. Після цього потрібно пройти підготовчий етап. Щоб мати можливість вступити на професію таким шляхом, слід заздалегідь з'ясувати, в якій саме федеральній землі це можливо, оскільки такий спосіб здобуття професії існує не скрізь. Як правило, така можливість встановлена лише для тих предметів у ПНЗ, на які нещодавно не вистачало кваліфікованих абітурієнтів.

Отже, кожен, хто хоче стати викладачем у професійному контексті, повинен, як і будь-який інший викладач, попередньо закінчити курс навчання в педагогічному університеті або вищому закладі освіти прикладних наук. Як правило, там вивчається спеціальний курс навчання, наприклад, професія викладача професійної школи або професія викладача в професійно-технічних навчальних закладах, який спеціально готує до професійно-педагогічних викликів як викладача ПНЗ.

Однак у часи дефіциту викладачів кількість викладачів ПНЗ, які обирають цю професію з метою зміни кар'єри, також зростає. Зазвичай вони мають вищу освіту з певного предмета, часто вже мають кілька років професійного досвіду і повинні пройти подальше навчання в галузі педагогіки до або під час вступу на посаду викладача. Оскільки освіта, як відомо, належить до компетенції федеральних земель, у різних федеральних землях по-різному регулюються як навчальні програми, так і робота з абітурієнтами. До речі, це те саме, що й підготовча служба, також відома як стажування, яку випускники педагогічних спеціальностей для професійно-технічних навчальних закладів повинні проходити протягом 18-24 місяців після завершення навчання.

Література

1. Gehaltsspanne: Berufsschullehrer/-in in Deutschland. *GEHALT.de*. URL: <http://surl.li/murbw>.
2. Maier M. Berufsschullehrer werden: Ausbildung & Beruf. *myStipendium*. URL: <http://surl.li/murbz>.
3. Вороніна-Пригодій Д. А. Європейський досвід державно-приватного партнерства зі створення програм працевлаштування та зайнятості молоді *Інноваційна професійна освіта*. 2022. № 1 (2). С. 50-52. URL: <http://surl.li/murcl>.
4. Du hast ein Studium und Berufserfahrung. *Ministerium für Schule und Bildung des Landes Nordrhein-Westfalen*. URL: <http://surl.li/murcs>.

ГОМЕНЮК ДМИТРО

Інститут професійної освіти НАПН України (м.Київ)

ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА І НАВЧАННЯ РІЗНИХ КАТЕГОРІЙ ДОРΟΣЛОГО НАСЕЛЕННЯ

У сучасній економіці персонал, а особливо робітничий, є найціннішим капіталом будь-якого підприємства, передусім коли країна знаходиться у стані війни. Ринкові умови розвитку економіки актуалізували необхідність створення системи неперервного професійного навчання, спрямованого на задоволення потреб різних галузей економіки у робітничих кадрах певних професій, відповідно до сучасних вимог, технологічного рівня виробництва. Набули актуальності й проблеми формування кваліфікованих робітників нового типу, підготовки дорослих за монопрофесіями, перепідготовки робітничих кадрів з врахуванням їхнього перерозподілу між підприємствами, галузями, регіонами.

Проект Закону України «Про освіту дорослих» визначає правові, організаційні та економічні засади функціонування і розвитку системи навчання та освіти дорослих в Україні, створює умови для ефективної співпраці всіх заінтересованих сторін з метою реалізації права дорослої особи на навчання впродовж життя для задоволення її особистісних потреб з урахуванням пріоритетів суспільного розвитку та запитів економіки.

У зв'язку з виходом проекту Закону України «Про освіту дорослих», з'явилися такі терміни як андрагог – педагогічний працівник, який здійснює організаційну, викладацьку, іншу діяльність у сфері освіти дорослих з урахуванням вікових, освітніх, професійних, особистісних характеристик і мотивацій здобувачів освіти дорослих. Хто така доросла особа, це людина, яка досягла повноліття?

Провайдер освіти дорослих – це суб'єкт освітньої діяльності (юридична особа, відокремлений підрозділ юридичної особи, фізична особа-підприємець, просто фізична особа), який надає освітні послуги здобувачам освіти дорослих відповідно до проекту Закону України «Про освіту дорослих».

Післядипломна освіта – це набуття нових або відновлення раніше набутих компетентностей певного рівня професійної (професійно-технічної), фахової передвищої або вищої освіти особами, які раніше здобули відповідний рівень освіти.

Стажування – це діяльність спрямована на набуття особою практичного досвіду виконання завдань та обов'язків у певній професійній діяльності (відповідно до певної посади) під керівництвом фахівця, що може передбачити поєднання навчання і здобуття практичних навичок на робочому місці та обмін досвідом.

Кожен дорослий має право на якісну та доступну освіту дорослих, навчання впродовж життя, право на безоплатну освіту дорослих визначених проектом Закону України «Про освіту дорослих».

Дорослі особи з числа іноземців та навіть осіб без громадянства можуть теж здобувати освіту в Україні відповідно до законодавства, або міжнародних договорів України. Працівники підприємств, установ, організацій усіх форм власності, на час здобуття освіти дорослими, мають сприяти якісному її отриманню.

Система освіти дорослих включає:

- 1) Учасників освітнього процесу.
- 2) Провайдерів освіти дорослих.
- 3) Об'єкти, що здійснюють управління, нагляд та контроль у сфері навчання та освіти дорослих, науково-методичні (навчально-методичні) установи.

Складниками навчання та освіти дорослих є: додаткове особистісно орієнтоване навчання; громадянська освіта; професійний розвиток; компенсаторна освіта.

Додаткове особистісно орієнтоване навчання формує та розвиває компетентності, якості та цінності особистості відповідно до її інтересів, потреб та спроможності, що забезпечується безперешкодним доступом до різноманітних освітніх послуг і ресурсів, здійснюється цілеспрямовано, або спонтанно. Дорослі самостійно визначають основні завдання, зміст, обсяг, обирають вид освіти, провайдерів освіти дорослих, або навчаються спонтанно.

Громадянська освіта у сфері навчання та освіти дорослих – це формування та розвиток громадянських компетентностей у дорослих. Основними завданнями громадянської освіти дорослих є:

- формування поваги, честі та гідності, прав та свобод людини та громадянина, здатності їх захищати та відстоювати;
- формування і розвиток критичного мислення та медіаграмотності, вміння їх практично застосовувати;
- формування активної життєвої позиції, спроможності до громадських ініціатив та волонтерства;
- формування відповідальності за захист Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України, навичок необхідних для особистої участі у відсічі збройній агресії проти України;
- формування громадянської (державної), національної та культурної ідентичності;
- впровадження принципів солідарності та турботи про спільний добробут.

Здобуття післядипломної освіти здійснюється за освітніми програмами професійної спеціалізації, перепідготовки професійного розвитку, а також шляхом стажування, або інформального навчання, і може передбачати здобуття нових або часткових професійних кваліфікацій. Професійна спеціалізація – це складова післядипломної освіти, що передбачає здобуття особою стандартизованої сукупності професійних компетентностей, або результатів навчання для доступу до певних посад чи певної професійної діяльності, а також присвоєння відповідної професійної кваліфікації. Освітні програми професійної спеціалізації реалізуються закладами освіти, які мають ліцензії та відповідну освітню діяльність. Здобуття післядипломної освіти за програмами самопідготовки та професійного розвитку може здійснюватися за ініціативи здобувача освіти або роботодавця

Стажування – це складова післядипломної освіти, що передбачає набуття особою практичного досвіду виконання завдань та обов'язків у певній професійній діяльності. Воно здійснюється за індивідуальною освітньою програмою на підприємствах, в установах, організаціях, закладах освіти. Результати стажування визначаються у порядку визначеному роботодавцями, якщо інші вимоги не встановлені законом.

Інформальне навчання передбачає самостійне набуття особою нових чи вдосконалення раніше набутих нею компетентностей або результатів навчання, які можуть оцінюватися та визначатися за зверненнями особи, кваліфікаційними центрами, визначеному законодавством, або роботодавцем у визначеному ним порядку.

В процесі здобуття освіти дорослими у них розширюються та вдосконалюються загальні ключові компетенції на основі здобутої професійної або освітньої кваліфікації, спрямованої на підтримку поліпшення ефективності їхньої професійної діяльності, що триває впродовж усього періоду їхньої трудової діяльності.

Роботодавці визначають основні завдання, форми здобуття та види освіти дорослих, що допомагають забезпечити профільний розвиток працівників. Державні органи влади місцевого самоврядування повинні створювати умови та механізми для здобуття освіти дорослих та безперервного професійного розвитку працівників відповідних державних і комунальних органів, а також підприємств.

ГУТОР ЛЮБОВ
Львівський національний медичний університет
імені Данила Галицького (м. Львів)

ФАХОВА КОМУНІКАТИВНА ПІДГОТОВКА ЛІКАРЯ У КОНТЕКСТІ ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ

Глобальні освітні та соціальні тенденції, цифровізація та інтернаціоналізація вимагають встановлення нових цілей фахової підготовки лікарів та розробки оптимальних стратегій для їх досягнення. Оскільки університетська підготовка майбутніх лікарів є компетентнісно-орієнтованою, вона спрямована передусім на розвиток низки професійних компетентностей, що охоплюють спеціальні фахові та комунікативні навички, а також аналітичні здібності, навички критичного мислення та вирішення проблем і, безперечно, вільне володіння англійською мовою, що нині вважається однією із ключових стратегічних складових комунікативної підготовки та інтернаціоналізації освіти.

На необхідність інтернаціоналізації вищої освіти та поглиблення вивчення англійської мови як складової комунікативної підготовки фахівця вказують Методичні рекомендації щодо забезпечення якісного вивчення, викладання та використання англійської мови у закладах вищої освіти (ЗВО) України, затверджені наказом Міністерства освіти і науки України № 898 від 25.07.2023 року [2]. У Рекомендаціях акцентується на потребі орієнтації освітнього процесу на розвиток англійської компетентності студентів та освітян галузі вищої освіти, формування їхніх англійських професійно-орієнтованих комунікативних навичок, посилення можливостей мобільності, а також формування культури викладання та якісного вивчення англійської мови.

Англійська мова «де-факто» вважається міжнародною мовою науки та освіти. Вільне володіння англійською мовою є однією з центральних фахових компетентностей у контексті професійної підготовки студентів-медиків. Українські медичні університети розширюють систему та невпинно впроваджують нові засоби вдосконалення англійської мови. Навчальний план зі спеціальності «222 Медицина» у Львівському національному медичному університеті імені Данила Галицького (ЛНМУ) включає обов'язкові та вибіркові курси англійської мови протягом усіх років навчання, у тому числі на рівні післядипломної освіти.

Окрім інтенсифікації вивчення англійської мови, інтернаціоналізація процесу навчання в українських медичних університетах відбувається шляхом зарахування чужоземних студентів, участі у міжнародних програмах обміну, організації можливостей для навчання та співпраці за кордоном. Для прискорення інтернаціоналізації вищої медичної освіти впроваджено можливість навчання англійською мовою для вітчизняних студентів; підтримується напрям орієнтації на міжнародну мобільність студентів. Викладання фахових дисциплін для частини здобувачів вищої освіти відбувається англійською мовою. Здобувачі освіти та освітяни беруть участь у всеукраїнських і міжнародних/закордонних науково-практичних заходах англійською мовою.

Проте перелічені ініціативи та програми суттєво утруднені в екстремальних умовах навчання, пов'язаних із пандемією COVID-19 і воєнним станом. Виникла необхідність термінового реформування форм і методів навчання з метою продовження якісного освітнього процесу та інтернаціоналізації освіти. Як наслідок, навчальна діяльність, міжнародне спілкування та взаємодія студентів і викладачів відбуваються очно та із залученням засобів інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ). Окрім цього, процес інтернаціоналізації вищої медичної освіти не зупинився у складних умовах пандемії COVID-19 та війни завдяки інтенсивному застосуванню ІКТ у формі віртуальних навчальних аудиторій, відео-конференцій та інших засобів синхронного й асинхронного інтернет-зв'язку.

Таким чином, фахова комунікативна підготовка лікаря у контексті інтернаціоналізації вищої медичної освіти відбувається за допомогою інтенсифікації вивчення англійської мови із метою вирішення локальних і глобальних професійних задач і проблем інструментами усного та письмового спілкування як у рідному, так і у чужому середовищі. Система розвитку англійської компетентності впродовж усього періоду навчання в українських медичних університетах сприяє інтернаціоналізації професійної підготовки лікарів, призводить до покращення вільного володіння англійською мовою та готовності до конкурентоспроможної професійної діяльності у міжнародному середовищі, що і є основною метою інтернаціоналізації вищої освіти.

Література

1. Методичні рекомендації щодо забезпечення якісного вивчення, викладання та використання англійської мови у закладах вищої освіти України. Наказ Міністерства освіти і науки України №898 від 25 липня 2023. URL: <http://surl.li/mctcq>.
2. Danylo Haltsky Lviv national medical university. [online]. URL: <https://new.meduniv.lviv.ua/>.